

ERMENİSTAN'DA 'CADI AVI', 'KARABAĞ KLANINDAN' 'KURTULMAK' İSTEYEN ERMENİSTAN'A RUSYA'NIN TEPKİSİ

Nigar SHİRALİZADE

Ermenistanda Nisan sonu Mayıs başında, hükûmetin barışçıl yolla el değiştirmesi sonucu başarıya ulaşan Kadife Devriminin etkileri hala sürmektedir. Hükûmet kurulduktan ve dış politikanın genel çerçevesi belirlendikten sonra Paşinyan ve takımı dikkatlerini iç politikaya çevirdiler. Yeni hükümet, Ermenilerin 20 yıldır süregelen yoksulluk, sefalet, rüşvet ve diğer sorunlarının sebebi olarak gördüğü Karabağ klanına karşı soruşturma başlattı.

Karabağ klanına karşı mücadelenin ilk dalgası Temmuzda gerçekleştirildi. Paşinyan, 12 Haziran'da Özel Soruşturma Servisi kolluk kuvvetlerinin başına Sasun Khachatryanı atadığında, on yıl önce yaşanan 1-2 Mart olaylarının çözümüne dair umutlarını dile getirmişti. Bu atamanın akabinde Ermenistanda önemli siyasi figürlerin tutuklanması başlatıldı. Olayların bu şekilde ilerlemesi, Ermenistan'daki Kadife Devrimini post-Sovyet bölgesinin diğer yerlerinden farklı olarak tolere eden Büyük Biraderin olası tepkisiyle ilgili soruları gündeme getirdi.

Bu makale, Paşinyan ve Ter-Petrosyan'ın yakın tarihteki toplantısına değinerek, 1-2 Mart olayları ile ilgili hâlihazırda yürütülen soruşturmaları, Ermenistanın bölgedeki başlıca destekçisi Rusya'dan gelen tepkileri değerlendirmeyi amaçlıyor.

Ter-Petrosyanla mutabakat

Bu tutuklamalar Ermeni gündemini işgal etmeden önce, Başbakan Nikol Paşinyan ve Ermenistan'ın ilk Cumhurbaşkanı Levon Ter-Petrosyan, uzun süreden sonra 17 Temmuz'da ilk kez bir araya geldi. Hükümetin resmi açıklamasına göre iki devlet adamı dış politika ve Dağlık Karabağla ilgili konuları tartıştı. Toplantının gerçekleştirme fikrinin eski Cumhurbaşkanı tarafından ileri sürüldüğü belirtildi. Medyada toplantı ile ilgili başka hiçbir bilgi paylaşılmadı.

Ermenistan Başbakanı'nın, 2008'in tartışmalı seçimlerinden sonra muhalefet hareketinin en önemli katılımcılarından biri olduğu düşünüldüğünde bu toplantının önemi anlaşılabilir. Harekete katıldığı için Paşinyan yedi yıl hapis cezasına çarptırılmış ve 2 iki sene sonra 2011 yılında serbest bırakılmıştı. Paşinyan'ın serbest bırakılmasının ardından Ter-Petrosyan ve Paşinyan arasındaki ilişkiler kötüleşmiş ve bu toplantıya kadar ikili

kamuoyunda beraber gözükmemişlerdi.

Toplantının görünürdeki sebepleri dışında, *Irates*'teki haberde yer alan bilgilere göre, görüşmede Ter-Petrosyan ve Paşinyan birbirlerinden karşılıklı olarak yardım isteğinde bulundular. Ermenistan'ın 1 Cumhurbaşkanı, Paşinyandan gelecek parlamento seçimlerinde Ermeni Ulusal Kongresini desteklemesini istiyordu. Mevcut Başbakan ise bu anlaşmanın karşılığında, Ter Petrosyandan, Rusya ile ilişkilerin düzenlenmesinde yardımlarını istiyordu.. Peki, Rusyayla ilgili konuda Paşinyan neden eski Cumhurbaşkanı'nın yardımına ihtiyaç duymuştu?

Toplantıdan bir kaç gün sonra, bu sorunun cevabı açıklığa kavuştu, çünkü Ermenistan'da eski hükümet üyelerine karşı başlatılan av hız kazandı.

"Cadı avı"? Ermenistan'da neler oluyor?

10 kişinin ölümü ve 200'den fazla insanın yaralanmasıyla sonuçlanan 1-2 Mart 2008 olayları Paşinyan'ın gündeminde her zaman önemli rol oynamıştı.

Muhafif bir Parlamento üyesi ya da Nisan ve Mayıs aylarındaki sokak gösterilerinin lideri olduğu farklı dönemlerde Paşinyan, çeşitli platformlarda 1-2 Mart olaylarında suçlu olanların icraatları için bedel ödemeleri gerektiğini belirtmişti. Başbakan, bu gösterilerin önde gelen isimlerindendi ve hapsedilenler arasındaydı. Bu sebeptendir ki, Mart olaylarının suçlularından biri olarak bilinen eski Cumhurbaşkanı Kocharyan hakkında devam eden soruşturmaları siyasi bir rövanş olarak değerlendirmektedir.

Sözde rövanşın ilk hedefi, eski Ermenistan Savunma Bakanı Michael Artyunyan'dı. Eski Savunma Bakanı, 1-2 Mart gösterileri sırasında anayasal düzeni devirme girişiminde bulunmakla suçlandı. Artyunyan ülke dışında olduğu için ismi aranılanlar listesine alındı.

Sonrasında, Karabağ Klanının en önemli liderlerinden biri olarak bilinen eski Cumhurbaşkanı Robert Kocharyan, Mart olaylarıyla ilgili ifadeye davet edildi. Ermeni Ceza Kanunu'nun 300. maddesinin 1. Bendine göre itham edilerek bir grup suç ortağıyla birlikte anayasal düzeni ihlal etme suçundan 28 Temmuz'da tutuklandı. Kocharyan, 2008'deki hileli cumhurbaşkanlığı seçimlerini protesto eden tek muhalefet lideri Levon Ter-Petrosyan'ın destekçilerine karşı orantısız güç kullanmakla suçlanıyordu[1]. Kocharyanise, iktidarın zorla ele geçirilmesinde aktif katılımı nedeniyle seçim sonrası kan dökülmesinden Paşinyan'ı sorumlu tuttu. Nitekim eski Cumhurbaşkanı, yasadışı gösterileri engellemek için kullandıkları güçten başka alternatiflerinin olmadığını defalarca vurgulamıştı[2].

Aynı madde ile suçlanması beklenen bir diğer isimse, eski Cumhurbaşkanı ve Başbakan Serj Sarkisyan'dır. Zhohovurd'un bildirdiği üzere, adı 1-2 Mart olaylarına karışan Sargsyan şu anda Avrupa'da bulunmaktadır[3]. RPA meclis fraksiyonunun başkanı ve partinin yürütme organının üyesi olan Vahram Baghdasaryan, bu haberi doğrulayarak "Evet, muhtemelen. Bilmiyorum, tıbbi muayeneden geçecekti. Sargsyan'ın 10 günlüğüne ülke dışında olacağını biliyorum[4] açıklamasında bulundu.

Öte yandan, Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü'nün (KGTÖ) Genel Sekreteri Yuri

Khachaturov da aynı madde kapsamında tutuklanarak 5 milyon Dram (\$10,500[5]) kefalet bedeliyle Erivan mahkemesi tarafından serbest bırakıldı. Yuri Khachaturov, Ermenistan Silahlı Kuvvetleri'nin Erivan garnizonuna komuta ettiği zamanlarda 1-2 Mart gösterilerinin bastırılmasında önemli rol oynamıştı.

Rusyadan tepkiler

Ermenistandaki gelişmeler Rusyada da yakından takip ediliyor. Mayıs ayı başlarında daha Avrupa yanlısı olan Paşinyan hükümetinin, Rus yanlısı Sargsyan hükümetinin yerine geçmesine yönelik Rusyanın şüpheli yaklaşımı önceden bekleniliyordu. Paşinyan Başbakan olduktan sonra yaptığı açıklamalar öncekilerden farklı olarak Rusyayı stratejik ortak olarak gösteriyordu. Başbakan, Rusya ile ilişkilerinde hiçbir şeyi değiştirmeyeceklerini defalarca vurgulamıştı. Üstelik Paşinyan'ın önceki hükümetin Karabağ meselesi ve 1915 olaylarına yaklaşımına farklı bakış sunmayışı, birçokları için değişimin sözde kalacağı anlamına geliyordu. Ermenistan'ın Rusya'ya olan ekonomik, politik ve askeri bağımlılığından kurtarılmadan ve dış politika sorunlarını çözmeden, mevcut hükümetin demokratikleşme, şeffaflık ve halkın ekonomik refahı ile ilgili verdiği vaatlerin ulaşılamaz olduğunu belirtmek gerekiyor.

Ermenistan'ın kılcal damarlarının Rusyanın elinde oluşu, onun bağımsız hareket etmesini imkânsız kılıyor. Bu bakımdan, Ermenistan'da Karabağ klanına karşı mücadele konusunda yaşanan son gelişmeler Büyük Biraderin hoşgörüsünü de zorlayabilir.

KGAÖ Genel Sekreteri Yuri Khachaturov'un tutuklanmasına Rus tarafı sessiz kalmaması şaşırtıcı değildir. Rus dış politikasında KGAÖ'nun önemi göz önüne alındığında, böyle düzeyde bir tutuklamanın Rusya tarafından yanıtlanması bekleniyordu. Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı'nın resmi açıklamaları nispeten sakin görünse bile: "KGAÖ kurallarına uygun olarak, eğer vatandaşı olan KGAÖ genel sekreterini görevinden geri çekmek istiyorsa çağırılma işlemlerini resmen başlatması gereken taraf Ermeni tarafıdır[6], Rus medyası Paşinyan'ı sert bir şekilde "Rus karşıtı tavırlarda[7]" bulunmakla suçluyor.

Ermenistanlı siyaset bilimci, Kafkasya Enstitüsü'nün araştırmacısı Hrant Mikaelyan, yeterince inandırıcı[8] görünmeyen bir suçlama yüzünden, böyle üst düzey bir görevlinin tutuklanmasının inanılmaz olduğunu ifade etti.

Bu adımın aslında sistemin arındırılması için değil de, güç el değiştirdi. Daha önce kargaşa çıkarmakla suçlanan ve kaybeden taraf şimdi kazandı. Şimdi onları hapse atanları tutuklamak istiyorlar[9] niyetiyle atıldığını belirtti.

Siyasi Araştırmalar Enstitüsü başkanı Sergey Markov ise Yuri Khachaturov'u tutuklamanın Rusya'ya açık meydan okuma olduğunu belirtti;

Paşinyan'ın Rusya ile iyi komşuluk politikasına devam etmekle ilgili sözleri doğru değildir. Rusyayla olan arkadaşlık konusunda tutkuyla konuştuğunu görüyoruz, ancak Rusya yönelimli politikacılara zulmediyor. KGAÖ yetkilisine yönelik hareket, Rus hükûmetiyle olan kötü ilişkilerin tezahürüdür[10].

Görünüşe bakılırsa Ermenistan, iç sistemini saflaştırmaya çalışıyor, buna rağmen Rusların mevcut hükümete yönelik şüphesi, bu görevin gerçekleştirilmesini daha da zorlaştıracak.

Rusya - Ermenistan ilişkilerindeki bağımlılık dengesi o derece Rusya'nın lehine dir ki, Ermenistan'ın Rusyanın rızası olmadan hareket etmesi neredeyse imkânsızdır. Ermenistan'ın nispeten bağımsız bir iç politikayı gerçekleştirmek için yeni dış politik yaklaşımına ihtiyacı vardır.

Ermenistanın bölgede kendini izole etmeye devam ederek bağımsızlığını engelleyen zincirlerden kurtarma hedefleri ulaşamaz gibi görünüyor. Mevcut dış politika çerçevesinde ısrar ederek ve Rus çıkarlarını tam olarak tatmin etmeden, Paşinyan hükümeti sadece verdiği vaatleri değil, aynı zamanda kendi varoluşunu da kumar masasına bırakmıştır. Bu bakımdan, Ermenistanda devam eden gelişmelerin şaşırtıcı sonuçlar doğurması öngörülmektedir...

[1] Artak Hambardzumian, "Kocharian Charged Over 2008 Crackdown," *Azatutyun*, July 27, 2018. <https://www.azatutyun.am/a/29392588.html>.

[2] *İbid.*

[3] *İbid.*

[4] Серж Саргсян отбыл в Европу *News.am*, July 24, 2018 <https://news.am/rus/reviews/19317.html>

[5] "Yuri Khachaturov 'released on Bail'." *Tert.am*, July 28, 2018, <http://www.tert.am/en/news/2018/07/28/yuri-khachaturov/2753466>.

[6] "Russia MFA Comments on Situation regarding Armenian Chief of CSTO." *Newsam*, July 28, 2018. <https://news.am/eng/news/464007.html>

[7] "Р упор Кремля резко наехал на Пашиняна." *1newsaz*, July 29, 2018, <http://www.1news.az/news/gazeta-vzglyad-zachem-pashinyan-poshel-na-rezko-antirossiyskiy-shag>.

[8] *İbid.*

[9] *İbid.*

[10] *ibid.*

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: SHİRALİZADE, Nigar. 2025. "ERMENİSTAN'DA 'CADI AVI', 'KARABAĞ KLANINDAN' 'KURTULMAK' İSTEYEN ERMENİSTAN'A RUSYA'NIN TEPKİSİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2018 / 67. Ağustos 07. Erişim Mart 20, 2025. <https://avim.org.tr/tr/Yorum/ERMENISTAN-DA-CADI-AVI-KARABAG-KLANINDAN-KURTULMAK-ISTEYEN-ERMENISTAN-A-RUSYA-NIN-TEPKISI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır